

ELTE BTK, ÓTI, Assziriológiai és Hebraisztikai Tanszék, 2014/15, II. (tavaszi) félév

BMA-HEBD-111, P/TÖ/HB-1,  
BBV-101.51, BMVD-101.78

Kedd, 9:00–10:30

K/Gy

Biró Tamás

Helyszín: F. ép. 233.

### **Szakmai nyelvi fejlesztés:**

#### **Nyelvészeti módszerek és irányzatok, bibliai és rabbinikus héber**

*Language development:*

*Linguistic methods and schools encounter Biblical and Rabbinic Hebrew*

A nyelvészet története során a héber nyelv tanulmányozása kiemelkedő szerepet töltött be. Gondoljunk a héber és az arab összehasonlítására a középkorban és a történeti-összehasonlító nyelvészet hajnalán, valamint a modern elméleti nyelvészet klasszikusainak a szakdolgozataira, disszertációira (Noam Chomsky, Alan Prince, John McCarthy, stb.). Vajon mit adott a héber az általános nyelvészetnek, és mit adhat hozzá az általános nyelvészet a héber (és más sémi nyelvek) tanulmányozásához?

A félév során áttekintjük a nyelvészet területeit (fonológia, morfológia, szintaxis, szemantika, szociolingvisztika...) különböző nyelvészeti iskolák, irányzatok (leíró nyelvészet, történeti nyelvészet, strukturalista-generatív elméletek) szemszögéből, héberről szóló cikkeket feldolgozva. Szűkebb értelemben a bibliai és a rabbinikus (misnai) héberre fókuszálunk, de érdeklődés esetén kitérhetünk a vizsgálat tárgyát a héber nyelv más korszakaira, más sémi nyelvekre és az ún. judeo-nyelvekre is.

Az óra célja az, hogy a hallgatókat felkészítse nyelvészeti tárgyú (angol nyelvű) szakcikkek önálló olvasására. Így nem csak a nyelvészeti alapfogalmakat és a különböző nyelvészeti iskolák szemléletmódját beszéljük meg, hanem a cikkek kritikai olvasásához szükséges készségekre is hangsúlyt fektetünk.

A kurzus pontos formáját és hangsúlyait a hallgatóság összetétele határozza meg. A félév első kétharmadában az oktató előadás formájában felvezet egy-egy témát. A következő hétre a hallgatók elolvasnak egy cikket vagy könyvfejezetet ebben a témában, amelyet közösen megbeszélünk, mielőtt az előadó bevezetné a következő témát. Ezen felül, a diákok egy-egy kutatási kérdést választanak ki a félév első harmadában. A „projektek” során a hallgatók kedvenc nyelvük valamely jelenségét vizsgálják különböző nyelvészeti módszertannal, és (az oktató segítségével) szakirodalmaznak. A kurzus utolsó harmada során egy-egy speciálisabb kérdésben mélyedünk el, és ennek keretében a hallgatók bemutatják projektjeik eredményeit is.

A kurzus – kísérleti jelleggel – arra bátorítja a hallgatókat, hogy végezzék el *Marc van Oostendorp* (Leideni Egyetem) “Miracles of Human Language: An Introduction to Linguistics” Coursera-kurzusát (<https://www.coursera.org/course/humanlanguage>). A MOOC tanulságait megbeszéljük, sikeres elvégzése kiválthatja az elméleti vizsgát.

Az óra honlapja, amely folyamatosan bővülni fog: <http://birot.web.elte.hu/nyelv/>.

#### *A jegyszerzés feltételei:*

- 15%: órai munka, a feladott irodalom elolvasása és részvétel megvitatásában,
- 45%: szemináriumi dolgozat („projekt”),
- 15%: a projekt bemutatása előadás formájában,
- 25%: félévvégi elméleti vizsga a tárgyalt nyelvészeti fogalmakról / Coursera.

A hallgató háttere (például: BA, MA vagy PhD szinten tanul-e a hallgató) az értékelés során mind a négy komponensnél – különösen a projekt során – figyelembe lesz véve.

*Tervezett tematika:*

1. Bevezetés: a nyelv különböző perspektívából
2. Leíró nyelvészet, történeti nyelvészet
3. Strukturális
4. Szociolingvisztika
5. Generatív nyelvészet és „leágazásai”
6. Fonológia
7. Morfológia
8. Szintaxis
9. Szemantika
- 10-12. A hallgatók által választott és kidolgozott témák
13. Összefoglalás

*Kötelező és ajánlott szakirodalom:*

A vonatkozó szakirodalom áttekinthetetlenül gazdag, és az oktató segítséget nyújt a hallgatóknak szakirodalom felkutatásában a projektjeikhez.

Bevezetesként az általános nyelvészeti háttér megértéséhez:

Kenesei István (szerk.), *A nyelv és a nyelvek* (sok kiadás, pl. Akadémiai Kiadó, 2014).

Kiefer Ferenc (szerk.), *Magyar nyelv* (Akadémiai Kiadó, 2011).

Jackendoff, Ray, *Language, Consciousness, Culture: Essays on Mental Structure* (Cambridge, MA: MIT Press, 2007)

Fejezetek a héber (és más sémi nyelvek) különböző nyelvészeti megközelítéseiből:

Bodine, Walter R. (ed.), *Linguistics and Biblical Hebrew*. (Winona Lake: Eisenbrauns, 1992) [51.3.Bod.1.].

Joosten, Jan. Do the finite verbal forms in Biblical Hebrew express aspect (*Journal of Ancient Near East Studies* 29 (2002): 49-70.)

Malone, Joseph L. *Tiberian Hebrew Phonology* (Eisenbrauns, 1993.)

Coetsee, Andries W., *Tiberian Hebrew Phonology: Focussing on Consonant Clusters* (*Studia Semitica Neerlandica*, 38; Assen: Van Gorcum, 1999) [51.3.Coe.1.]

Malone, Joseph L., Wave Theory, Rule Ordering, and Hebrew-Aramaic Segolation (*Journal of the American Oriental Society*, 91: 1, pp. 44-66).

Steiner, Richard C. On the Dating of Hebrew Sound Changes and Greek Translations (2 Esdras and Judith) (*Journal of Biblical Literature*, 124:2, pp. 229-267).

Outi Bat-El, Shmuel Bolozky, Itsik Pariente és mások cikkei (héber fonológia).

*Megjegyzés:* Mivel az órai munka a tanulási folyamat szerves része (és ennek megfelelően a jegyszerzésbe is beleszámít), ezért a tanegység felvétele azoknak a hallgatóknak ajánlott, akik az órákon rendszeresen meg tudnak jelenni.